

Externe versus paritaire

In de diverse bestuursmodellen van pensioenfondsen die sinds de inwerking-treding op 1 juli 2014 van dit gedeelte van de Wet versterking bestuur pensioenfondsen gelden, is er de mogelijkheid of verplichting (afhankelijk van het bestuursmodel) van de externe bestuurder. In dit artikel gaan wij in op de verschillen tussen externe bestuurders en paritaire bestuurders en de rolverdeling en de praktijk.

Diederik Kok

De wet kent geen definitie van externe bestuurder. In de wet staat wel: bestuurders die geen directe vertegenwoordigers zijn van de belanghebbenden bij het pensioenfonds. Deze bestuurders worden ook onafhankelijke bestuurder, beroepsbestuurder of professionele bestuurder genoemd. Hierdoor ontstaat nogal eens spraakverwarring, aangezien een bestuurder toch altijd professioneel en onafhankelijk moet zijn. Wij houden het in dit artikel op 'externe bestuurders'. De externe bestuurder is meestal specialist in één vakgebied, zoals op het gebied van vermogensbeheer of is beroepsbestuurder.

Overeenkomsten

Allereerst benadrukken we graag de overeenkomsten tussen de verschillende bestuurders. Alle bestuurders dienen zich onafhankelijk te gedragen, betrouwbaar en geschikt te zijn en bij ieder besluit de evenwichtige belangenafweging krachtens artikel 105 lid 2 Pensioenwet in acht te nemen. Ook hebben alle bestuurders stemrecht.

Pensioen is een maatschappelijk product

Verschillen

Het belangrijkste verschil tussen paritaire bestuurders en externe bestuurders is dat een paritaire bestuurder een bepaalde groep belanghebbenden vertegenwoordigt in het bestuur, te weten de werkgever, de werknemers of de pensioengerechtigden. De externe bestuurder doet dat niet.

Onafhankelijkheid bestuursleden

Alle bestuurders moeten overigens onafhankelijk zijn. De Nederlandsche Bank (DNB) heeft in haar Q&A over onafhankelijkheid van bestuursleden een onderscheid gemaakt in onafhankelijkheid 'in state', 'in mind' en 'in appearance'. Onafhankelijkheid 'in

mind' en 'in appearance' geldt voor alle bestuurders, paritair en extern.

Onafhankelijkheid 'in mind' betekent dat alle bestuursleden de verantwoordelijkheid dragen om beslissingen te nemen in het belang van het pensioenfonds als geheel, ook als zij vertegenwoordigers zijn namens een van de belanghebbenden en zich onafhankelijk (moeten) opstellen ten opzichte van eventuele deelbelangen.

'In appearance' betekent dat een bestuurder moet voorkomen dat hij twee of meer verantwoordelijkheden of (privé-)belangen combineert die uit oogpunt van onafhankelijkheid niet goed te combineren zijn, waardoor de schijn van belangenverstrengeling kan ontstaan. Paritair bestuurders hebben soms 'dubbele petten'. Bijvoorbeeld als ze tevens een positie met betrekking tot pensioen hebben aan de onderhandelingstafel aan werkgevers- of werknemerskant. Hierbij ontstaat het risico van belangenverstrengeling. Het is belangrijk voor deze bestuurders om deze petten goed te scheiden, de verschillende belangen binnen het bestuur goed in kaart te brengen en hier transparant over te zijn.

Onafhankelijkheid 'in state' geldt alleen voor externe bestuurders en betekent dat deze financieel en hiërarchisch volledig onafhankelijk zijn van elke belanghebbende bij het pensioenfonds. Dit betekent overigens niet dat externe bestuurders financieel onafhankelijk zijn. Zij worden immers betaald voor hun bestuurswerk en hebben derhalve een belang bij het voortbestaan van het pensioenfonds in een omgeving waar veel overliquidatie van het pensioenfonds wordt nagedacht en waartoe ook veel wordt overgegaan. Ten overvloede wil dit overigens niet automatisch zeggen dat externe bestuurders zich hierdoor laten leiden bij de beslissing tot het al dan niet besluiten tot liquidatie van een pensioenfonds.

bestuurders

MR. MONICA SWALEF, SENIOR PENSIOENJURIST EN DOCENT BIJ SWALEF PENSIOENJURISTEN EN ACADEMIE
MR. DIEDERIK KOK CPL, SENIOR PENSIOENJURIST EN DOCENT BIJ SWALEF PENSIOENJURISTEN EN ACADEMIE

Het verschil uit zich ook in de samenstelling van het paritaire bestuur. Hiervoor geldt kortgezegd dat minimaal de helft van de zetels uit vertegenwoordigers van werknemers en pensioengerechtigden tezamen moet bestaan en dat pensioengerechtigden maximaal de helft van de zetels van werknemers en pensioengerechtigden tezamen en maximaal een kwart van het paritaire deel van het bestuur mogen innemen, een enkele wettelijke uitzondering daargelaten. In het dualistisch paritaire bestuur mogen er maximaal twee externe bestuurders worden toegevoegd aan deze samenstelling. Bij het onafhankelijke bestuursmodel bestaat het bestuur juist uit minimaal twee externe bestuurders.

Rolverdeling bestuur

De rol van de externe bestuurder binnen het bestuur is mede afhankelijk van het gebruikte bestuursmodel. Bij een dualistisch paritair model, dat de meeste pensioenfondsen hanteren, heeft de externe bestuurder veelal dezelfde taken als de paritaire bestuurder, zij het vaak met specifieke kennis op een of meer vakgebieden, zoals vermogensbeheer en risicomanagement. Bij de onafhankelijke bestuursmodellen, die voornamelijk bij de Algemeen pensioenfondsen gebruikt worden, bestaat het bestuur uit alleen externe beroepsbestuurders en bestaat hun taak veelal uit het professioneel besturen, waarbij zij voor belangrijke beslissingen over bijvoorbeeld de premie, het toeslagbeleid en het strategische beleggingsbeleid eerst goedkeuring moeten hebben van de paritaire partijen die in het belanghebbendenorgaan deelnemen.

In de gemengde bestuursmodellen is er weer een andere rolverdeling. Bij het gemengd paritair bestuursmodel zijn de externe bestuurders toezichthouder en bestuurder, terwijl bij het omgekeerd gemengd paritair bestuursmodel de externe bestuurders juist uitvoerend bestuurder zijn, en de belanghebbenden toezichthouder en bestuurder. Artikel 101a lid 4 Pensioenwet bepaalt dat bij de gemengde bestuursmodellen binnen het bestuur een taakverdeling wordt gemaakt. Uit de parlementaire geschiedenis blijkt dat de bestuurders die zich in het bijzonder bezig houden met de dagelijkse leiding van het pensioenfonds de uitvoerende bestuurders zijn. Bestuurders aan wie

geen specifieke uitvoerende taken zijn opgedragen, hebben als hoofdtaak het algemeen besturen. Dit zijn de niet uitvoerende bestuurders. Taken die niet specifiek zijn toebedeeld, vallen toe aan het bestuur als geheel (zowel uitvoerend als niet uitvoerend). Een taakverdeling en het vormen van een uitvoerend bestuur laten onverlet dat de verantwoordelijkheid blijft berusten bij het gehele bestuur.

Praktijk

In de praktijk zie je dat steeds meer gebruik wordt gemaakt van externe bestuurders. Bij grote pensioenfondsen vanwege de complexiteit, bij kleinere pensioenfondsen mede gezien de problemen om geschikte paritaire bestuurders te vinden met voldoende kennis, vaardigheden en tijd. Overigens zie je ook dat paritaire bestuurszetels ingenomen worden door een deskundige, dit betreft echter een andere situatie dan de externe bestuurder, aangezien deze deskundige die bijvoorbeeld de pensioengerechtigden vertegenwoordigt in het bestuur dezelfde wettelijke status heeft als de andere paritaire bestuurders.

Gezien de complexiteit, de hoeveelheid regelgeving en de grote financiële belangen bij pensioenfondsen kunnen externe bestuursleden van grote waarde zijn. Aan de andere kant is juist de binding met de belanghebbenden van paritair bestuurders van grote waarde bij de uitvoering van het maatschappelijk product pensioen.

De optimale samenstelling van een bestuur is afhankelijk van de specifieke situatie van het pensioenfonds. Het gekozen bestuursmodel met uitsluitend, maximaal twee externe bestuursleden of geen externe bestuurders is niet in beton gegoten. Jaarlijks dient het pensioenbestuur een zelf-evaluatie te doen waarbij ook nagedacht dient te worden over het gekozen bestuursmodel. Als in de praktijk een bestuur moeizaam opereert is hiervoor reden te meer. Het belangrijkste is natuurlijk dat een pensioenfonds gezien de grote financiële langetermijnbelangen bestuurd wordt in het belang van alle belanghebbenden door geschikte bestuurders waarbij rol- en taakverdeling volstrekt helder zijn. Dat geldt voor zowel externe als paritair bestuurders. ←

Monica Swalef